

พจนานุกรมฝรั่งเศส-ไทยฉบับพระริ้ว

ดร. ลัญชัย สุลักษณ์านนท์

พระริ้วมวิรัชชพากย์. น.อ.ร.น. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์. พจนานุกรมฝรั่งเศส-ไทย. กรุงเทพฯ : นครเกษมบุ๊คส์ (จัดพิมพ์และจำหน่าย). 462 หน้า. ปกแข็ง.

ฉันเยาว์ ฉันเขลา ฉันทิ้ง

ฉันจึงมาหาความหมาย ...

หากสืบสาวราวเรื่องราวย้อนกลับไปเมื่อหลายพันปีก่อน ก็จะพบว่าหอคอยบาเบลเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เราต้องลำบากมานั่งเปิดพจนานุกรมค้นหาความหมายของคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ นั่นเป็นความเชื่อทางศาสนาของชาวตะวันตก ความหลายหลากทางภาษาเกิดขึ้นจากความเหิมเกริมเกินขอบเขตของมนุษยชาติซึ่งบังอาจใฝ่สูงทำตนเสมอพระเจ้า โทษทัณฑ์ต้องประทับติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลจนกระทั่งทุกวันนี้ก็ว่าได้ และการต้องเปิดพจนานุกรมหาความหมายของคำศัพท์เพื่อเข้าใจความหลายหลากทางภาษายังคงถือเป็นความลำเค็ญแสนสาหัสซึ่งนักเรียนนักศึกษาหลายต่อหลายคนต้องจำทนอย่างเลี่ยงไม่ได้

เมื่อเริ่มศึกษาวิชาภาษาต่างประเทศ นอกจากหนังสือที่ต้องใช้ประกอบการเรียนแล้ว หนังสือคู่มือเล่มหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างขาดเสียมิได้เลยก็คือพจนานุกรม พจนานุกรมถือเป็นเครื่องมือชิ้นพิเศษที่ช่วยให้เราเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความนึกคิดซึ่งถ่ายทอดผ่านภาษา ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล เป็นหนังสือที่กล่าวได้ว่าน้อยคนนักที่จะอ่านจบทุกตัวอักษรและจดจำได้ เป็นหนังสือที่ต้องหยิบจับบ่อยครั้งกว่าหนังสือเล่มไหนๆ พลิกเปิดอ่านครั้งแล้วครั้งเล่าตราบไต่ที่ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้โดยไม่จำเป็นต้องเริ่มอ่านตั้งแต่หน้าแรก

โดยทั่วไปแล้วพจนานุกรมที่เลือกใช้กันในเบื้องต้นก็จะเป็นพจนานุกรมแบบสองภาษา ปัจจุบันนี้มีพจนานุกรมฝรั่งเศส-ไทยจัดพิมพ์ออกมาให้เลือกซื้อหามาใช้กันด้วยกันอยู่หลายเล่มพอสมควร กระนั้นเล่มที่เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายและรู้จักกันดีมากที่สุดมาเป็นเวลาช้านานเห็นจะได้แก่พจนานุกรมฉบับศาสตราจารย์ น.อ. พระริ้วมวิรัชชพากย์ ร.น. หรือรู้จักกันเป็นอย่างดีในชื่อเรียกสั้นๆ ง่ายๆ ว่า “ดิกพระริ้ว” ไม่ว่าจะกาลเวลาจะผ่านไปนานเท่าไร เรายังพบเห็นหนังสือเล่มนี้บนชั้นวางแสดงสินค้าของร้านหนังสือเสมอ รูปเล่มอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคตามสมัยหรือปรับเปลี่ยนไปตามความสะดวกเหมาะสม ในขณะที่เล่มอื่นๆ อีกหลายเล่มไม่ได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่และหาไปแล้วย่างสิ้นเชิงและมิได้จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ พจนานุกรมเล่มนี้เป็นที่

คุ้นเคยกันดีจนกระทั่งนักเรียนนักศึกษาที่เลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส โดยเฉพาะเหล่าครูอาจารย์ มักกล่าวว่า “เปิด (ดิก) พระเรียมฯ” “หาคำศัพท์ในพระเรียมฯ” แทน “เปิดหรือหาคำศัพท์ในพจนานุกรม” พระเรียมฯ จึงมิได้เป็นเพียงราชทินนามเท่านั้น แต่ยังหมายถึงผลงานชิ้นสำคัญของท่านผู้นั้นอีกด้วย

แต่แล้วเมื่อเริ่มศึกษาภาษาฝรั่งเศสไปจนถึงระดับหนึ่ง เหตุใดมักได้ยินผู้สอนบอกกล่าวให้หลีกเลี่ยงการเปิด “พระเรียมฯ” พยายามทั้งปลุกและทั้งดันให้ผู้เรียนหันไปเปิดพจนานุกรมฝรั่งเศส-ฝรั่งเศส เหตุใดพจนานุกรมอันเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกันมาเป็นเวลานานเล่มนี้จึงกลายเป็นสิ่งต้องห้าม หากลองมาช่วยกันพิจารณาถึงข้อดีข้อด้อยของพจนานุกรมฉบับนี้ ในสองส่วนด้วยกัน คือ ความหมายของคำและการออกเสียงของคำ

ในส่วนของความหมายของคำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยญัตติไว้ว่า พจนานุกรมหมายถึงหนังสือสำหรับค้นความหมายของคำที่เรียงตามลำดับอักษร พจนานุกรมคือหนังสือที่ให้คำนิยามหรือคำอธิบายของคำศัพท์ และคำศัพท์ที่ปรากฏจัดเรียงไว้หลายประเภทตามความเหมาะสมและความสะดวกต่อการใช้งาน แต่ที่นิยมกันมากที่สุดเป็นการจัดเรียงตามลำดับอักษร ความจริงแล้วนั้นเป็นคำจำกัดความของพจนานุกรมแบบภาษาเดียวเท่านั้น พจนานุกรมราชบัณฑิตไม่ได้กล่าวถึงกรณีพจนานุกรมสองหรือหลายภาษา ในกรณีนี้ไม่ใช่เป็นการอธิบายคำศัพท์ แต่เป็นการให้คำแปลจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งหรือเป็นการเทียบคำระหว่างสองหรือหลายภาษา นับว่าเป็นความสะดวกสบายและกระชับอย่างยิ่ง ไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดยืดยาวให้เสียเวลาอ่าน เช่น chien - สุนัข ก็เป็นอันเข้าใจ หากเปิดพจนานุกรมแบบภาษาเดียวก็จะได้คำจำกัดความทำนองว่า เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมประจำบ้านซึ่งมีอยู่หลากหลายพันธุ์ เลี้ยงไว้ใกล้ชิดมนุษย์เพื่อทำหน้าที่บางอย่าง ความเย็นเยือกเยี่ยงนี้อาจสร้างความมีนงและนึกภาพไม่ออกกว่าเป็นสัตว์ประเภทใดกันแน่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคำที่เป็นนามธรรม เช่น อารมณ์ความรู้สึกต่างๆ คำอธิบายยืดยาวก็ไม่ช่วยให้ความกระจ่างได้ดีเท่ากับคำแปลสั้นๆ ง่ายๆ

เมื่อเรียนภาษาฝรั่งเศสใหม่ๆ เราคงไม่อาจเปิดหาคำศัพท์จากพจนานุกรมภาษาฝรั่งเศส-ฝรั่งเศสได้ และคงจะเป็นเรื่องไร้ประโยชน์อย่างมากเนื่องจากยังไม่รู้จักคำศัพท์มากเพียงพอที่จะเข้าใจคำอธิบายอันสลับซับซ้อน พจนานุกรมสองภาษาจึงจำเป็นอย่างมากเมื่อต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ค่อยๆ ช่วยสะสมคลังคำศัพท์ให้กับสมอง คำแปลเพียงคำสองคำก็เพียงพอที่จะสร้างความเข้าใจ แน่นนอนว่ามักจะไม่ใช่สร้างปัญหาอะไรทราบเท่าที่ยังคงเป็นคำที่มีความหมายสากลทั่วไป เช่น พ่อ แม่ โຕะ ฯลฯ คำเหล่านี้สามารถหาคำแปลจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งได้โดยง่ายและไม่สร้างความกำกวม แต่เมื่อเป็นคำศัพท์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมความคิดเข้ามาเกี่ยวข้องหรือเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง คงไม่่ง่ายนักที่จะหาคำมีความหมายตรงกันมาเทียบเคียงได้ ตัวอย่าง เมื่อต้องหาความหมายของคำว่า platane ก็ได้คำอธิบายเพียงว่าเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง ไม่สามารถหาคำแปลเป็นภาษาไทยได้ และไม่มีคำอธิบายในรายละเอียด ต้นไม้ชนิดหนึ่ง

ลัทธิประเภทหนึ่ง ฯลฯ สร้างความอึดอัดให้กับผู้ค้นคว้าไม่น้อย คำแปลเกี่ยวกับลัทธิต่างๆ หรือคำศัพท์ที่ลงท้ายด้วย -isme ซึ่งแสดงถึงแนวคิดไม่ได้ให้ความกระจ่างอะไรเลย ส่วนใหญ่มักเป็นการทับศัพท์ เช่น socialisme - ลัทธิโซเชี่ยลลิสต์ อย่างไรก็ตามบ่อยครั้งที่เราต้องการเพียงคำแปลที่ถูกต้อง ไม่ต้องการคำอธิบายเนื่องจากรู้ความหมายดีอยู่แล้ว “พระเรียนฯ” จึงยังคงจำเป็นต่อการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสเสมอ

ไม่ปรากฏคำภาษาละตินที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในภาษาฝรั่งเศส sine qua none, vice versa, grosso modo, ฯลฯ นอกจากนั้นแล้วคำศัพท์เกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่ก็ยังไม่มีการบัญญัติด้วยเช่นเดียวกัน เช่น คำศัพท์ต่างๆ ทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ไม่พบคำว่า ordinateur, informatique, ฯลฯ ยังไม่นับรวมโลก cyber หรือโลกของโทรศัพท์มือถือ ซึ่งนับวันยิ่งเกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นอย่างมากมาย หรือแม้กระทั่งคำว่า nucléaire, sida, euro, เป็นต้น คำศัพท์เหล่านี้กลายเป็นคำศัพท์ในชีวิตประจำวันก็ว่าได้ เนื่องจากพจนานุกรมฉบับพระเรียนฯ ไม่เคยมีการปรับปรุงเพิ่มเติมคำศัพท์เลยตั้งแต่จัดพิมพ์มาจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่เปลี่ยนแปลงก็คือรูปเล่มและการจัดเรียงพิมพ์เท่านั้น เมื่อกาลเวลาผ่านไปช่วงหนึ่ง พจนานุกรมเริ่มไม่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนรู้ซึ่งต้องการเสาะแสวงหาความหมายของคำศัพท์ที่ใครรู้ แม้แต่พจนานุกรมคำศัพท์ตามหมวดหมู่บางเล่มซึ่งจัดพิมพ์ในยุคปัจจุบันก็ยังไม่มียกย่องของวิทยาการสมัยใหม่นี้ บทความหรือบทสนทนาต่างๆ ที่ผู้เรียนศึกษาก็มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับสิ่งใหม่ๆ เหล่านี้

บ่อยครั้งที่ค้นหาความหมายแล้วก็จะพบคำแปลเพียงคำเดียว เช่น คำว่า palais - วัง จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจเมื่อได้ยินหรือได้ยินข่าวแปลจากภาษาฝรั่งเศส Le Grand Palais, le Palais d'Elysée เป็นพระราชวังความจริงแล้วคำนี้ยังหมายถึงอาคารโอโง่งซึ่งสร้างขึ้นเพื่อสาธารณะประโยชน์ (le Grand Palais - อาคารจัดนิทรรศการ) หรือทำเนียบของผู้นำประเทศหรือบุคคลสำคัญ (le Palais d'Elysée - ทำเนียบประธานาธิบดี) ในทางตรงกันข้ามเมื่อมีคำแปลให้หลายๆ คำ ก็กลายเป็นว่าไม่รู้ว่าจะเลือกเอาความหมายไหน เช่น คำว่า permettre - ยอม, อนุญาต, ผ่อนผันให้, ทำให้สามารถ ผู้เรียนมักเลือกจำความหมายแรกๆ เท่านั้น ทั้งๆ ที่อาจกล่าวได้ว่าคำนี้มักใช้ในความหมาย ทำให้สามารถ บ่อยครั้งมากกว่า

ความกระชับของเนื้อหาเหมาะสมกับคำบางประเภท อย่างเช่น คำนาม เป็นต้น แต่เมื่อเป็นเรื่องของคำกริยาแล้ว มีความสลับซับซ้อนมากกว่านั้น เพราะบ่อยครั้งที่ความหมายขึ้นอยู่กับโครงสร้างอีกด้วย กริยาหนึ่งคำอาจมีหลายความหมายซึ่งขึ้นอยู่กับบุพบทที่ตามหลังมา อย่างเช่น v. parler, v. penser, ฯลฯ parler à (avec), parler de, penser à, penser de. แต่เมื่อค้นหาความหมายของคำเหล่านี้ กลับได้เพียงความหมายเดียวโดยไม่มีคำอธิบายการใช้ใดๆ : parler - พูด, โจทกัน (vt. vi), penser - ก็ให้ความหมายบางส่วน ไม่ได้ให้ความหมายของ penser de ความจริงแล้วพจนานุกรมมิใช่หนังสือที่ให้เพียงความหมาย แต่ยังคงต้องตอบข้อสงสัยเรื่องการใช้แบบคร่าวๆ ได้อีกด้วย เมื่อต้องการทราบกริยานั้นๆ ใช้กับบุพบทใด ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าพจนานุกรมฉบับพระเรียนฯ ช่วยในเรื่องของการอ่าน แต่ไม่ได้ช่วยในเรื่องของการเขียน

ปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือคำทางไวยากรณ์ซึ่งไม่อาจแปลได้ หากเป็นเรื่องของการใช้งานซึ่งต้องการคำอธิบาย เมื่อพจนานุกรมฉบับนี้ค้นหาคำทางไวยากรณ์ อย่างเช่น le, la, les ก็จะได้คำอธิบายคร่าวๆ ว่า *คำใช้หน้านาม (มักจะไม่แปล)* ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้งานของแต่ละคำ และทั้งสองคำก็จัดรวมกันอยู่ที่ลำดับของ le ไม่ปรากฏการโยนข้อมูลในลำดับของ la, les ในส่วนของคำบุพบท à และ de นั้นจะพบเพียงคำแปลอันหลากหลาย แต่ไม่ปรากฏรูปสรรพนาม au, aux หรือ du, des ทั้งนี้ยังรวมถึงกลุ่มคำ lequel, laquelle, lesquels, lesquelles ซึ่งนำมาใส่ไว้ในหัวเรื่องเดียวกันหมด แต่จะไม่ปรากฏรูป duquel (de laquelle - ไม่ใช่รูปสรรพนาม), desquels, desquelles, และ auquel (à laquelle - ไม่ใช่รูปสรรพนาม), auxquels, auxquelles ทั้งนี้อาจเห็นได้ว่าไม่จำเป็นต้องอธิบายคำเหล่านี้มากมายนัก เนื่องจากเป็นคำพื้นฐานในภาษาฝรั่งเศสที่ต้องศึกษาตั้งแต่เริ่มเรียนภาษาฝรั่งเศสอยู่แล้ว และพจนานุกรมฉบับนี้มุ่งตอบสนองความต้องการรู้ความหมายของคำเพียงอย่างเดียว

ในส่วนของการถอดเสียงของคำ

โดยหลักการทางภาษาศาสตร์แล้ว สัญณะ (Signe) จะเป็นสัญญะได้ก็ต่อเมื่อประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน นั่นคือ ความหมายสัญญะ (Signifié) และรูปสัญญะ (Signifiant) จึงเป็นเรื่องปกติที่ว่านอกเหนือจากความหมายและข้อมูลอื่นๆ แล้ว พจนานุกรมทั่วไปยังนำเสนอวิธีการออกเสียงของคำอีกด้วย เสียงก็คือรูปสัญญะดังกล่าว ในพจนานุกรมฉบับพระเรียมฯ ก็ประกอบด้วยส่วนนี้เช่นเดียวกัน และในคำนำก็ได้อธิบายถึงหลักการและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแปลงเสียงในภาษาฝรั่งเศสได้ด้วย การถอดเสียงอาศัยตัวอักษรภาษาไทย ผู้เขียนคงมีเจตนาแนะนำเสนอวิธีการง่ายๆ ซึ่งเป็นสิ่งคุ้นเคยอย่างดีสำหรับผู้อ่าน หากความคุ้นเคยนี้อาจสร้างผลเสียมากกว่าผลดีก็เป็นได้

หนังสือได้เขียนกำกับเอาไว้ในส่วนของคำนำว่า “สำหรับท่านที่ปรารถนาจะทราบว่า สำหรับคำนั้น คำนี้เขาออกเสียงอย่างไรจึงจะเป็นการถูกต้องนั้น โปรดหาหนังสือที่ใช้เครื่องหมายสากลหรือที่เรียกกันว่า *International Phonetic Alphabet* กำกับคำนั้นๆ ท่านจึงจะได้สำเนียงที่แท้”

ความจริงแล้วแต่ละภาษามีลักษณะเฉพาะ มีระบบเสียงที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้เองจึงไม่สามารถนำเอาเสียงของภาษาหนึ่งมาเขียนกำกับเสียงของอีกภาษาหนึ่งได้ เพราะจะไม่ใช่เป็นเรื่องของสำเนียงที่ผิดเพี้ยน หากเป็นเรื่องของปัญหาของการออกเสียงตลอดทั้งหมดซึ่งอาจทำให้ไม่เป็นที่เข้าใจความหมายของคำเมื่อได้ยิน นักสัตตศาสตร์ได้พยายามแก้ปัญหานี้โดยคิดค้นสัญลักษณ์ขึ้นมากำกับเสียงสำหรับทุกภาษาซึ่งเรียกว่าสัทอักษรสากล (Alphabet phonétique international) มีกฎเกณฑ์พื้นฐานคือหนึ่งสัญลักษณ์แทนหนึ่งเสียง หนึ่งเสียงแทนด้วยหนึ่งสัญลักษณ์ ตัวอักษรเขียนปกติไม่อาจตอบสนองหลักการนี้ได้ บ่อยครั้งที่หนึ่งอักษรแทนหลายเสียง เช่นในภาษาไทย ส ซึ่งเป็นพยัญชนะต้นแปลงเสียงไม่เหมือนกับเวลาที่เป็นพยัญชนะสะกด และหนึ่งเสียงแทนด้วยหลายอักษร เช่น เสียง ส แทนได้ด้วย ส, ศ, ษ เป็นต้น

พจนานุกรมภาษาฝรั่งเศส-ฝรั่งเศสเองยังต้องอาศัยสัทอักษรสากลกำกับการออกเสียงของแต่ละคำ เพราะอักษรเขียนธรรมดาสร้างความกำกวมอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นการนำเอาอักษรไทยไปใช้ถ่ายการออกเสียงคำ ในภาษาฝรั่งเศสก็อาจจะสร้างปัญหาอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นเสียงพยัญชนะและสระ ในเมื่อภาษาไทยไม่มีระบบเสียงแบบภาษาฝรั่งเศส แล้วจะถ่ายเสียงนั้นได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น [k] ในคำว่า *quand* และ [g] ในคำว่า *gant* ซึ่งเป็นสองเสียงที่แตกต่างกัน แต่เมื่อใช้อักษรภาษาไทยเขียนกำกับ กลับกลายเป็นว่าสองคำนี้เปล่งเสียงเหมือนกัน ทั้งสองคำถ่ายเสียงออกเป็น กัง อักษร ส และ ซ ใช้แทนทั้งเสียง [s] และเสียง [z] สลับไปสลับมา โดยไม่มีหลักการแน่นอน หรือการใช้อักษร ร แทนเสียง [R] ซึ่งไม่มีในภาษาไทย ในกรณีที่เป็นพยางค์ตัน ก็ยังพอจะลุ่มลือได้ แม้ว่าสำเนียงที่ได้อาจเป็นแบบท้องถิ่นมากไปบ้าง แต่เมื่อทำหน้าที่เป็นพยัญชนะสะกด เช่น ในคำว่า *car - การ์* จะต้องอ่านว่าอย่างไรการใส่ไม้ทัณฑฆาตเพื่อสร้างตัวการ์ณต์ในภาษาไทยหมายถึงไม่เปล่งเสียงความจริงแล้วต้องเปล่งเสียงอักษรนี้ด้วย และ *ร* ที่เป็นตัวสะกดในภาษาไทยจะเปล่งเหมือนกับ *น* การนำเอาเครื่องหมายทัณฑฆาตมาเขียนกำกับบนตัวสะกดที่ไม่ต้องการให้ออกเสียงมีให้เห็นอยู่มากมาย นอกจากนั้นแล้วเสียงกึ่งสระหรืออัมสระซึ่งไม่มีในภาษาไทยหายสาบสูญไปอย่างไร้ร่องรอยในการถอดเสียง ปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องของสำเนียง หากเป็นเรื่องของการเปล่งเสียงผิดและผลลัพธ์ที่ตามมาคือ การไม่เข้าใจความหมาย

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือการนำเอาอักษรไทยมาใช้ถ่ายเสียงภาษาฝรั่งเศสยังทำให้โครงสร้างของคำผิดเพี้ยนไปอีกด้วย เช่น คำว่า *table* อ่านออกเสียงเป็น ตาบ(เบลอ) กลายเป็นว่าคำนี้เป็นคำสองพยางค์ ทั้งๆ ที่ความจริงแล้วคำนี้เป็นคำพยางค์เดียว มี *t* เป็นพยัญชนะต้น *a* เป็นเสียงสระ และ *bl* เป็นพยัญชนะสะกด แต่ภาษาไทยไม่มีพยัญชนะสะกดเป็นเสียงควบกล้ำ อีกประการหนึ่งคือเข้าใจว่าอักษร *e* เป็นเสียงสระอีกเสียงหนึ่ง ทำให้สร้างพยางค์ใหม่เพิ่มขึ้นมาอีกหนึ่งพยางค์ ซึ่งบัญญัติเอาไว้ในคำนำเป็นว่า *พยางค์ตาย* (syllable muette) หมายถึงเปล่งเสียงค่อยๆ ความจริงแล้วอักษร *e* นั้นต้องไม่เปล่งเสียง เพราะเป็นเพียงอักษรสัญญาณบอกให้เปล่งเสียงพยัญชนะที่นำหน้ามาเท่านั้น ตามหลักการสัทศาสตร์ภาษาฝรั่งเศสไม่เคยมีปรากฏพยางค์ตาย มีเพียง *e muet* หรือ *e* ที่ไม่เปล่งเสียง

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาส่วนหนึ่งของการถ่ายเสียงได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามหากไม่ใช้ภาษาไทยกำกับและนำสัทอักษรมาใช้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย เพราะผู้เรียนไทยไม่มีความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์พิเศษเหล่านี้ จะเริ่มเรียนเป็นจริงเป็นจังก็ตอนเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยและเมื่ออยู่ปีสูงแล้ว เมื่อถึงตอนนั้นก็ถูกบังคับเคี้ยวเชื้ให้ใช้พจนานุกรมฝรั่งเศส-ฝรั่งเศสแล้ว และยังมีประโยชน์อันใดอีกที่จะให้พจนานุกรมฉบับพระเรียมฯ เขียนกำกับเสียงด้วยสัทอักษรสากล การใช้อักษรไทยกำกับจึงน่าจะเป็นทางเลือกทำนองบังคับตราบเท่าที่ยังไม่มีการปลูกฝังการเรียนสัทอักษรตั้งแต่เบื้องต้น ปัญหาการใช้อักษรไทยกำกับเสียงคำภาษาฝรั่งเศสถือเป็นหัวข้อใหญ่ของงานวิจัยก็ว่าได้ และพจนานุกรมฉบับพระเรียมฯ ก็เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดีเพื่อให้เข้าถึงธรรมชาติของระบบเสียงในทั้งสองภาษา

ท้ายสุด เราอาจกล่าวได้ว่าพจนานุกรมเล่มหนึ่งๆ เก็บบันทึกเรื่องราวความเป็นไปเอาไว้มากมาย มีประโยชน์และทรงคุณค่ามหาศาล แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปนานเท่าใด คุณประโยชน์ยังคงไม่เลือนหาย หากรู้จักใช้งาน เมื่อศึกษาภาษาต่างประเทศ พจนานุกรมเพียงเล่มเดียวไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ความกระจ่างกับข้อข้องใจได้ทั้งหมด ไม่มีพจนานุกรมเล่มใดบรรจุคำศัพท์ไว้หมดทุกคำหรือตอบข้อสงสัยได้ทั้งหมด แน่แน่นอนว่าพจนานุกรมฉบับพระเรียมฯ นับเป็นหนึ่งในเล่มบนชั้นวางหนังสือในบรรดาพจนานุกรมเล่มอื่นๆ ซึ่งจะคอยช่วยกันเติมเต็มการเรียนรู้ภาษาฝรั่งเศสให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเราจะหยิบฉวยมาเปิดหาความหมายของชีวิตได้ตลอดเวลา พจนานุกรมฉบับพระเรียมฯ เปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่ใกล้ชิดที่เคารพรักและคุ้นเคยกันมาช้านาน (บางครั้งอาจดูน่าเกรงขามเกินกว่าจะพกพาติดตัวไปไหนต่อไหนด้วยบ่อยๆ เมื่อดูจากขนาดเล่ม) และมีลูกหลานสืบสายต่อเนื่องไม่ขาดสายตราบไต่ที่ยังคงมีผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย ญาติผู้ใหญ่ที่บางครั้งเราอาจจะเลยและมองข้ามไปอย่างไม่ใส่ใจ แต่บางครั้งก็อดหวนคิดถึงไม่ได้ ต้องกลับมาขอคำปรึกษา
